

HÅNDBOG FOR FANE BÆRERE

Vid, det er en ære

INDHOLD

- 2 HVOR KOMMER DEN RØDE FANE FRA?
- 4 REGLER FOR BÆRING AF FANEN
- 6 PASNING AF FANEN
- 8 FANEN OG KIRKER
- 10 SÅDAN BÆRER DU FANEN

HVOR KOMMER DEN RØDE FANE FRA?

De fleste forbinder typisk de røde faner med 1. maj-møder og overenskomst-forhandlinger, men de bruges også til fx begravleser og optog. Fagforeninger og politiske partier, der føler sig tilknyttet arbejderbevægelsen, har i over 140 år brugt de røde faner til deres organisationer.

Traditionen for den røde fane stammer helt tilbage fra den franske revolution, hvor demonstranter i 1792 tog den røde fane i besiddelse. Siden da er den røde fane blevet brugt af arbejderne i Frankrig, blandt andet ved revolutionen i 1848 og igen da arbejderne tog magten i Paris i 1871.

I 1872 så den første danske røde fane dagens lys, da stifterne af den danske arbejderbevægelse bestilte en rød fane med påskriften "Frihed, Lighed og Broderskab" – dermed tog man parolen fra den franske revolution til sig

Fanen er i dag et historisk virkemiddel, der som et symbol kan tale til vores følelser. Der skal derfor udvises respekt, når fanen anvendes ved forskellige lejligheder, og retningslinjerne for fanebæreradfærd skal følges.

I denne håndbog beskriver vi, hvordan en fane bør benyttes og håndteres, samt hvordan den bør opbevares og passes.

"En agitator" er et maleri fra 1899, hvor Erik Henningsen skildrede arbejdernes store møder på Fælleden i København i slutningen af 1800-tallet, hvor nogle af de første fagforeningsfaner blev luftet.

Maleriet var en gave til Metalskolen Jørnlunde ved indvielsen i 1968 fra de københavnske smede.

REGLER FOR BÆRING AF FANEN

Fanen er et uvurderligt og kostbart symbol som skal omgås med respekt. Der er mange følelser forbundet med den røde fane. Det skal derfor være med god situationsfornemmelse, at man bærer en fane.

- ▶ Kom i god tid, så der er tid til forberedelse. Fanebærer og fanevagter skal altid aftale mødetid med arrangementets ansvarlige.
- ▶ Husk passende påklædning, da der bliver lagt mærke til fanebærerne.
- ▶ Fanen bæres altid på fanebærerens højre side og må ikke berøre jorden.
- ▶ Som hovedregel kommer fanen først ind – og føres først ud.
- ▶ Fanen må ikke være uden opsyn, når den er i brug.
- ▶ Fanen skal altid transporteres i fanehylsteret – både til og fra bestemmelsesstedet.
- ▶ Fanen pakkes altid ind i tør tilstand – faner af dobbeltdug lægges altid i folder (plisseres). Fanen opbevares altid på et tørt og sikkert sted i fanesvøb og hylster. Fanen holdes altid velholdt og rengjort med alle metaldele pudset.

FANEBÆRER OG FANEVAGT

Fanebæreren bør altid have assistance af en fanevagt, der afløser ved langvarige opgaver.

Det kræver håndslag og rutine at bære en fane. Hvervet som både fanebærer og fanevagt kræver ikke alene forståelse for hvervets betydning, men også at de begge har en vis fysisk styrke, så de med sikkerhed kan håndtere fanen.

FANEFØREREN

Er der flere faner, udpeges der en fanefører, der er ansvarlig for, at fanerne føres og behandles med værdighed og respekt. Det er desuden faneførerens ansvar, at fanerne opstilles og føres ind samlet. Faneføreren bør have praktisk erfaring som fanebærer eller fanevagt.

PÅKLÆDNING

Fanebærerens og fanevagtens påklædning skal være afpasset den pågældende lejlighed med behørig respekt for jobbet. Fanebæreren og fanevagten må indstille sig på, at opgaverne kan være meget forskellige, og at opgaverne må løses på bedste måde. Den korrekte påklædning for fanebærere ved bisættelser og begravelser er mørkt tøj med jakke og hvid skjorte. Skoene skal være mørke og behagelige at have på, så man står godt.

FANENS BRUG VED STØRRE ARRANGEMENTER

Ved større fester eller jubilæer i afdelingen rejser forsamlingen sig med front imod fanen/fanerne, og forsamlingen sætter sig først, når indmarchen er forbi.

I forbindelse med et længere arrangement, stilles fanen/fanerne i en fanefod, hvis sådan en haves, ellers sættes fanen ved fod, og fanebæreren indtager rørstilling. Her kan fanebæreren og fanevagten skiftes efter behov. I den arrangementets afslutning bæres fanen/fanerne ud i den rækkefølge de er kommet ind. Fanebæreren kan også vælge at lade dem stå, til festen er forbi.

I forbindelse med et 1. maj-arrangement vil der typisk foregå march med fanen, det foregår i bærestilling. Hvis det er en lang march, anbefales det at benytte fanebandoler (en bærerem). Hvis man ikke er i besiddelse af fanebandoler, kan man med højre hånd fange om fanens dupsko nederst på fanestangen, mens man med venstre hånd støtter om fanestangen i brysthøjde.

TRANSPORT AF FANEN

Når fanen transporteres før og efter brug, skal den altid være i hylstret, indtil den når bestemmelsesstedet. Under transporten skal fanen behandles med den respekt og værdighed, som den behandles med under udførelsen af de pågældende opgaver.

HER BRUGES FANER BL.A.:

- ▶ 1. maj
- ▶ Afdelingens generalforsamling
- ▶ Afdelingsarrangementer
- ▶ Demonstrationer
- ▶ Begravelser
- ▶ Prideoptog

PASNING AF FANEN

På en fane er der forskellige metaldele. Metaldelene af hhv. messing og sølv kan pudses med creme, som indeholder et slibemiddel, fx brasso til messing, silvo til sølv, eller tilsvarende. Der er særligt to forhold der gør, at metallerne ikke ser blanke og skinnende ud.

- ▶ Dels sker der en oxidering af metallets overflade, hvor luftens indhold af ilt går i kemisk forbindelse med metaloverfladen, som gør, at metaloverfladen med tiden bliver mat og grålig. Brug evt. en tandbørste til at gnubbe med.
- ▶ Dels kan fedtsyrerne i fingrene afsættes på metaloverfladen og danne 'finger-aftryk', der kan fjernes gennem pudkning og polering.

Obs! Fanestangen kan ødelægges, hvis overskydende creme ikke omgående fjernes fra trædelene. Eftersom cremen indeholder slibemiddel, vil det det kunne ødelægge lakeringen på træet og trænge ind i træet, som efterfølgende bliver misfarvet.

Hvis fanedugen er blevet meget beskidt, må den ikke vaskes! Den skal renses på et renseri. Sømmene pilles forsigtigt ud og når de skal i igen, slås de i med en gummihammer. En fane må aldrig stryges. Fanen må aldrig hænges med folder, da fanedugen bliver mør og brister i folderne. Undgå at den hænger i dagslys, da farverne på fanen falmer.

OPBEVARING AF FANEN

Renovering af en fane er kostbar. Derfor er det nødvendigt, at følgende regler efterleves, da en forkert opbevaring af en fane kan medføre, at dugen krøller stærkt og evt. mugner og skørner.

Til opbevaring anvendes et fanehylster samt et fanesvøb – 'rulleklæde'. Opbevaringen bør ske i et tørt rum med normaltemperatur. Hvis fanen under brug er blevet våd, skal den tørres, inden den pakkes sammen i sit tilhørende fanehylster. Dug og fanebånd skal være helt tørre. Tørringen bør foregå langsomt og ikke i sollys eller ved varmeapparat.

Indpakning foregår ved, at fanespyd, fanesnor og eventuelle fanebånd først aftages. Nederste del af fanestangen skrues af. Fanesvøbet lægges på et bord eller lignende. Fanen placeres på svøbet, og de to dele rulles sammen med stangen – men ikke for stramt. Fanespyd og fanesnor lægges i den udvendige lomme på fanehylsteret.

Hvis fanen – og især en silkefane – bruges som dekoration eller lignende indendørs igennem længere tid, kan den opstilles lodret eller skråt i en fanefod eller støtte, men det vil altid være bedst, hvis fanen anbringes således, at dugen hænger fuldt udfoldet ned fra fanestangen – gerne i en glasmontre.

UDTJENTE FANER

Når en fane er blevet brugt så længe, at den ikke mere er præsentabel, kan den bruges som udsmykning. Ønsker den lokale afdeling ikke at bruge den udtjente fane som udsmykning, kan man kontakte Arbejdmuseet i København og forhøre sig, om de kan have interesse i at overtage fanen.

Man kan også vælge at donere den udtjente fane til et lokalhistorisk museum. Ved at donere den til et museum, bevares den historik, en gammel fane har med sig.

Fanespyd og messingbeslag fra en fanestang kan genanvendes til en ny fane. En udtjent fane, der ikke er bevaringsværdig, brændes enten på et privat bål eller gennem en affaldshåndtering, der sendes til forbrænding.

FANEN OG KIRKEN

FANENS TILSTEDEVÆRELSE VED KIRKELIGE HANDLINGER

I Dansk Metal er der ikke nogen lovbestemte regler for brug af fanen. Det er den enkelte afdeling, der fastlægger reglerne for brug af afdelingens fane, og afgør, om det er muligt for en familie at henvende sig for at ønske afdelingsfanens tilstedeværelse.

I samarbejde med præsten fastsættes det, hvornår fanen/fanerne skal ankomme og forlade kirken/kapellet, samt hvor fanen/fanerne skal placeres under den kirkelige handling.

Fanen/fanerne bør være klar senest 30 minutter før den kirkelige handling begynder. Ved ankomst til kirken/kapellet afdækkes fanen i våbenhuset, og fanebæreren kontakter kirkens personale/kordegnen, som anviser fanebæreren sin plads i kirken.

Obs! Ved begravelser — husk den sorte fanesnor.

FANEINDMARCH

I forbindelse med en faneindmarch går fanebæreren ind i kirken/kapellet, når kirkens personale åbner dørene. Fanebæreren går langsomt op gennem midtergangen til det sted, som er anvist. Menigheden rejser sig og vender front mod fanen. Pas på kranselblomster på gulvet og lysekroner i loftet. Er der flere faner, skal den fanebærer, der har den tætteste tilknytning til afdøde, stå nærmest.

ANVIST PLADS

Som hovedregel står fanebæreren ved kistens hovedende, hvis pladsen tillader det. Fanebæreren skal stå i en afslappet retstilling og være så usynlig som muligt. Højtideligheden varer 25-35 minutter. Sæt derfor den ene fod, så den støtter fanen, så fanen ikke glider.

CEREMONI

Herefter overtager præsten ceremonien. Under bøn, når præsten lyser velsignelsen, og ved jordpåkastelse i kirken, sænkes fanen langsomt til vandret stilling bag kistegavlen (så fanedugen hænger lodret ned). Er forholdene i kirken ikke til at fanen kan sænkes, indtager fanebæreren retstilling og fælder fanestangen fremefter, så langt det er muligt.

BISÆTTELSE

Når gudstjenesten er forbi, bliver kisten enten stående eller båret ud til rustvognen. Der er ganske få steder, hvor kisten stadig sænkes ned i gulvet. Hvis kisten bliver stående eller sænkes i gulvet, bliver fanebæreren stående til der ikke er flere pårørende i kirken/kapellet. Fanebæreren går derefter ned gennem midtergangen og pakker fanen sammen i våbenhuset. Hvis kisten bæres ud til rustvognen, gør fanebæreren sig klar (efter aftale nikker præsten til fanebæreren) til at gå ud af kirken/kapellet. Afstanden skal være 1,5 til 2 meter foran kisten.

BEGRAVELSE

Når gudstjenesten er forbi, gør fanebæreren sig klar (efter aftale nikker præsten til fanebæreren) til at gå ud af kirken/kapellet. Afstanden skal være 1,5 til 2 meter foran kisten.

KIRKENS KIRKEGÅRD

Skal begravelsen foregå ved kirkens egen kirkegård, følger fanebæreren kisten ud til graven og stiller sig så tæt ved kistens hovedende som muligt. Vær opmærksom på, at der skal være plads til præsten og jordkassen. Når kisten sænkes i graven, sænkes fanen.

Under velsignelsen og jordpåkastelsen sænkes fanen til vandret stilling. Hvis der ikke er plads til en sådan sænkning, foretages en passende hældning i lighed med sænkning under velsignelsen inde i kirken.

Når hovedparten af følget har forladt gravstedet, samler fanebæreren sin fane omkring stangen, går roligt tilbage til våbenhuset, ruller fanen sammen og anbringer den i hylsteret.

ANDEN KIRKEGÅRD

Skal kisten transporteres med rustvognen fra kapel til en anden kirkegård, følger fanebæreren ikke med. Højtideligheden slutter uden for kirken ved sænkning af fanen til vandret stilling pegende i rustvognens køreretning.

SAMMENKOMST

Fanebæreren vurderer selv, om han/hun vil tage imod indbydelsen til en efterfølgende sammenkomst.

BÆRESTILLING MED BANDOLER

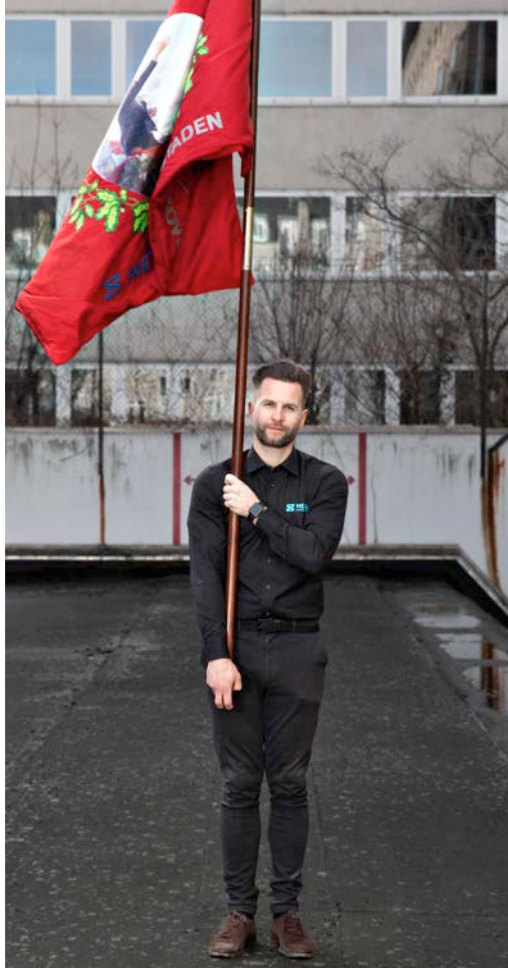
March med fanen foregår i bærestilling. Hvis der er tale om en lang march udendørs, er det en fordel at benytte fanebandoler.

Under marchen hældes fanen ca. 15 grader fremefter.

Under march skal fanebæreren holde øje med, at fanen ikke fanges i træer og andet, der hænger ud på ruten.

Ved indmarch og udmarch i forbindelse med indendørs arrangementer bruges der ikke bandoler eller bærerem.

Kilde: Håndbog for fanebærere, Danmarks-Samfundet

BÆRESTILLING UDEN BANDOLER

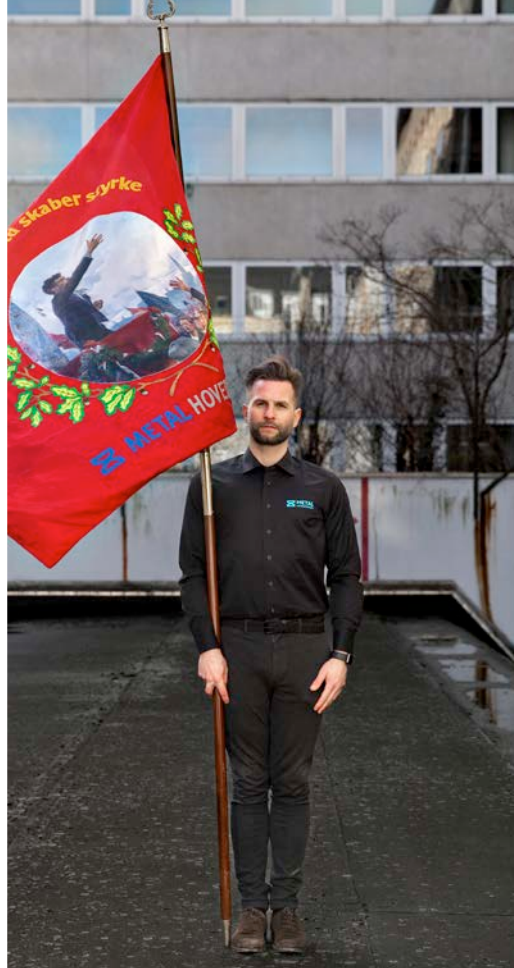
Hvis bandoleret ikke bruges, kan man med højre hånd fatte om fanens dupsko nederst på fanestangen. Med venstre hånd støttes om flagstangen i brysthøjde. Dette gælder også, hvis fanen er vanskelig at holde lodret.

Når fanebæreren skal afmarchere, løfter han/hun med højre hånd fanen, indtil højre hånd er på højde med issen og griber med venstre hånd fat om flagstangen i bæltehøjde. I denne stilling bæres fanen under march, uden at fanedugen rører gulvet.

RØRSTILLING

Antrædning betyder, at fanebærerne stiller sig på række, i rørstilling, med deres faner. Når der trædes an, har fanebæreren fanen ved fod. Fanestangen støttes mod jorden. Fanens dupsko er placeret ved den udvendige side af højre fod. Fanebæreren træder an i rørstilling. Ved både antrædning og rørstilling er fanens dupsko placeret ved ydersiden af højre fod. Hvis underlaget er glat, kan foden støtte fanestangen. Fødderne er ca. 30 cm adskilt. Ved rørstilling føres højre hånd op på fanestangen i højde med højre skulder. Højre arm er let strakt og hånden holder om fanestangens samlestykke. Dette bevirker, at fanen står lidt skråt ud fra kroppen.

RETSTILLING

I retstilling trækkes fanestangen ind mod højre skulder, så fanestangen er lodret og fødderne er samlet. Højre arm strækkes ned langs med fanestangen, og fanestangen trækkes ind mod højre skulder.

Fanestangen holdes med højre hånd så håndryggen vender fremad.

SÆNKNING AF FANEN

Sænkning af fanen er en honnøraflæggelse. Fanesænkning bruges eksempelvis ved bisættelser samt efter mindeord for den afdøde ved udtalelsen: "Æret være minde".

I passende tid inden fanen skal sænkes, tager fanebæreren fanen fra fanefoden, fanebæreren indtager retstilling og fanen holdes derefter i bærestilling uden brug af bandoler. Herefter afventer fanebæreren tidspunktet for sænkning af fanen. Sænkningen skal foregå i et tilpas langsomt tempo, og fanen skal sænkes til 45 grader. Sænkningen udgår fra retstilling. Fanebæreren træder et lille skridt tilbage med højre fod. Hermed opretholdes balancen under fanesænkningen. Med højre hånd gribes nederst på fanestangen, som føres bagud på højre side af kroppen, og fanestangen løftes op til omkring skulderhøjde. Fanestangen skal hvile i venstre hånd, således at fanestangen er vandret og peger skråt frem til venstre. Efter at fanen er sænket, skal fanedugen og fanesnoren hænge lige ned, uden at røre jorden. Når sænkningen er afsluttet føres fanen tilbage i bærestilling og kan placeres i fanefoden.

